

DEDIČSKÉ PRÁVO

A Všeobecne o dedení

1. Pojem dedičské právo a dedenie .....
2. Právna úprava dedičského práva (pramene) .....
3. Význam a funkcie dedičského práva .....
4. Zásady dedenia .....
5. Predpoklady dedenia .....
- a) smrť fyzickej osoby .....
- b) existencia dedičstva .....
- c) dedičský titul .....
- d) dedičská spôsobilosť .....
2. Vydedenie a odmietnutie dedičstva .....
3. Nadobudnutie dedičstva .....
4. Ochrana oprávneného dediča .....

B Dedenie zo zákona

1. Dedičské skupiny .....
2. Odúmrť .....

C Dedenie zo závetu

1. Pojem závet .....
2. Náležitosti závetu .....
3. Formy závetu .....
- a) holografný závet .....
- b) alografný závet .....
- c) závet vo forme notárskej zápisnice .....
4. Zrušenie závetu .....

DEDIČSKÉ PRÁVO

A Všeobecne o dedení

Dedičské právo je jednou z najdôležitejších oblastí majetkových práv, čo dokazuje skutočnosť, že úprava dedenia v podobe dedičských titulov (dedenie zo zákona a dedenie zo závetu), sa objavuje už v rímskom práve.

Smrť človeka ako člena rodiny, čiže poručiteľa, zostáva vo väčšine prípadov pre pozostalých smutnou a bolestnou udalosťou, a to napriek tomu, že patrí k neodvratným prírodným zákonitostiam. Vzhľadom k tomu, že každý človek sa raz vydá na svoju poslednú cestu, je, bola a bude stále aktuálna dedičská problematika, bez ohľadu na to, či poručiteľ zanechal alebo nezanechal majetok. Smrťou fyzickej osoby síce zanikajú práva a povinnosti, ktoré sú neoddeliteľne spojené s osobou zomrelého, avšak väčšina týchto práv a povinností existuje naďalej a iba prechádza podľa stanovených pravidiel na určené subjekty.

1. Pojem dedičské právo a dedenie

Dedičské právo je chápané v dvojakom zmysle, a to v zmysle objektívnom a subjektívnom. **Dedičské právo v objektívnom zmysle** predstavuje súhrn právnych noriem upravujúcich prechod práv a povinností zosnulej fyzickej osoby na iné subjekty, a to na základe dedičskej postupnosti. **V subjektívnom zmysle** je dedičské právo chápané ako oprávnenie určitého subjektu stať sa dedičom po zosnulej fyzickej osobe.¹ V tomto poňatí dedičského práva hovoríme nielen o súhrne práv, ale aj o súhrne povinností, ktoré sú spojené s určitou osobou. Dedičovi, resp. právnomu nástupcovi zosnulého, uvedený súhrn práv a povinností pribudne, a to v dôsledku smrti fyzickej osoby, ktorá je predchodcom dediča. Dedičské právo týmto prináša právnu istotu a poriadok do právnych pomerov po zomrelom, a tak prispieva k požiadavke právnej bezpečnosti a stability.

Dedením teda prechádzajú na osobu dediča majetkové práva a povinnosti, ktoré smrťou fyzickej osoby nezaniakajú, ale presahujú medze existencie tohto subjektu. "Pohyb" práv a povinností je však v súvislosti s úmrtím fyzickej osoby rôzny. Znamená to, že niektoré z nich smrťou človeka zanikajú, pretože vzhľadom na svoju rýdzo osobnú, resp. osobnostnú povahu a výlučnosť, sú neoddeliteľné od svojho nositeľa, a to tak za života, ako aj po jeho

---

¹ LAZAR, J. a kol.: 2010. *Občianske právo hmotné*. 1. diel. Bratislava : IURA EDITION, 2010, s. 603.

smrti, a niektoré práva a povinnosti smrťou fyzickej osoby nezanikajú, teda prechádzajú na právneho nástupcu zomrelého.

Dedenie definujeme teda ako prechod práv a povinností fyzickej osoby z dôvodu jej smrti (*mortis causa*) na iné subjekty a označuje sa aj ako „dedičská postupnosť“ (dedičská sukcesia).

Predmetom dedenia je všetok majetok, ktorý ku dňu smrti patrí poručiteľovi. V niektorých krajinách sa rozlišuje pozostalosť a dedičstvo. Oba pojmy súvisia s majetkom, pričom **pozostalosťou** sa rozumie všetok majetok poručiteľa v okamihu jeho smrti, resp. časť majetku poručiteľa, ktorá je spôsobilá na prechod na dediča.

Dedičstvom sa rozumie tá časť majetku poručiteľa, ktorú dedič skutočne dedením nadobudol. Predstavujú ho veci hnutelné a nehnuteľné, vecné práva (napr. to sú vecné bremená), osobné majetkové práva a záväzky (pohľadávky a dlhy zosnulého). V našich podmienkach pojmy pozostalosť a dedičstvo splývajú.

Predmet dedičstva netvorí všetky práva a povinnosti, pretože niektoré z nich zanikajú smrťou fyzickej osoby. Takto zanikajú najmä:

- osobnostné práva uvedené v ust. § 11 OZ (právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy),
- niektoré práva a povinnosti vyplývajúce z rodinnoprávných vzťahov (vyživovacia povinnosť, práva a povinnosti manželov vyplývajúce z manželstva a pod.),
- zastúpenie na základe plnej moci,
- niektoré práva a povinnosti z oblasti pracovného práva (zánik pracovného pomeru, záväzky z pracovnej zmluvy a pod.),
- práva a povinnosti dlžníka alebo veriteľa zo záväzkov, ak bolo trvanie záväzku viazané výhradne na osobu dlžníka alebo veriteľa,
- predkupné právo oprávneného,
- právo na dôchodok,
- právo domáhať sa vrátenia daru,
- právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ak toto právo patrilo zomrelej osobe,
- smrťou manžela zaniká manželstvo aj bezpodielové spoluvlastníctvo manželov,
- osobnostné práva upravené v zákone č. 618/2003 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon).

2. Právna úprava dedičského práva (pramene)

Úprava dedičského práva je obsiahnutá v dvoch základných právnych predpisoch, ďalšie ju menia, dopĺňajú a upravujú. Zásadná hmotnoprávna právna norma je Občiansky zákonník (zákon č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov, siedma časť s názvom „Dedenie“ v ustanoveniach § 460 – 487, ďalej len „OZ“). Tento zákon upravuje dedičské právo tak, že nadobudnutie dedičstva viaže na okamih smrti fyzickej osoby, resp. potvrdenie dedičstva má spätný účinok ku dňu úmrtia tejto osoby.

V oblasti procesnej je významný občiansky súdny poriadok (zákon č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov, ďalej len "OSP"), ktorý obsahuje úpravu konania o dedičstve a činnosti notárov v konaní o dedičstve (§ 175a - § 175zd); zaoberá sa tiež postavením notárov ako súdnych komisárov v konaní o dedičstve (§ 38). Podrobnejšiu úpravu obsahuje vyhláška MS SR č. 543/2005 Z.z.

Právnu úpravu riešia taktiež ďalšie právne predpisy, a to napr. zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov. Ak sa v konaní o dedičstve vyskytne cudzí prvok, uplatní sa aj podľa zákona č. 97/2003 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov.

Právnej úpravy tejto problematiky sa dotýkajú aj ďalšie právne predpisy, akými sú napr. Obchodný zákonník (zákon č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov), Zákonník práce (zákon č. 311/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov), autorský zákon (zákon č. 618/2003 Z.z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom), ďalej zákony pre oblasť priemyselných práv, zákon o rodine (zákon č. 36/2005 Z.z.), zákon o sociálnom poistení (zákon č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov).²

Vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie sa uvedená problematika dedičstva dostáva tiež do európskeho kontextu. Vplyvom uvedenej zmeny, dochádza logicky k vzniku nových situácií a vzťahov, ktoré vyžadujú zodpovedajúcu právnu úpravu. Táto úprava má podobu rôznych európskych dohovorov, nariadení a smerníc, sú priebežne uzatvárané medzinárodné zmluvy, reagujúce na potrebu zjednotenia postupov súdov orgánov pri riešení konkrétnych prípadov s medzinárodným prvkom.

3. Význam a funkcie dedičského práva

---

² LAZAR, J. a kol.: 2010. *Občianske právo hmotné*. 1. diel. Bratislava : IURA EDITION, 2010, s. 606.

Dedičské právo v objektívnom zmysle zabezpečuje zmenu v subjektoch majetkových práv a povinností po smrti fyzickej osoby. Základnú spoločenskú funkciu dedenia vyjadruje jeho majetkový obsah. Napomáha tak zachovaniu majetkových hodnôt zomretého pre jeho nástupcov, predovšetkým pre jeho rodinu, teda osoby, ktoré sú s ním v úzkom rodinnom alebo obdobnom vzťahu. Právne vzťahy vznikajúce smrťou fyzickej osoby a prechod jej majetku na právnych nástupcov rieši dedičské právo, ktoré je spojovacím inštitútom s právom vlastníckym. Dedičské právo nielen nadväzuje na vlastnícke právo, ale je tiež predpokladom pre jeho zachovanie a ďalší rozvoj. Ak by neexistovalo dedičské právo, vlastnícke právo by bolo významne oslabené, a to najmä stratou motivačnej funkcie. Dedičské právo poskytuje hmotné zabezpečenie pozostalého manžela, potomkov a blízkych osôb. Na funkciu posilňovania rodinných vzťahov je v OZ zakotvený inštitút tzv. neopomenuteľných dedičov, ktorými sú potomkovia poručiteľa, a ktorí nemôžu byť v procese dedenia vynechaní.

Taktiež prispieva k upevňovaniu právnej istoty tých osôb, ktoré boli v právnych vzťahoch s poručiteľom a tak predchádza vzniku možných sporov.

4. Zásady dedenia

Skutočnosť, že sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa, ktorú OZ zakotvuje hneď v úvodnom ustanovení, je jednou z dvoch zásad, na ktorých je postavené slovenské dedičské právo. Touto zásadou je „**zásada prechodu poručiteľom zanechaného majetku na dedičov smrťou poručiteľa**“. Druhou zásadou je „**zásada univerzálnej sukcesie**“, kedy dedič vstupuje do všetkých práv a povinností poručiteľa, ktorého majetok tvorí jeden celok pozostávajúci z aktív a pasív, ktoré prechádzajú na dediča. Protipólom „univerzálnej sukcesie“ je „singulárna sukcesia“, pri ktorej dochádza k striedaniu oprávnených osôb, a to v nadväznosti na jednotlivé veci (alebo jednotlivé práva). Singulárna sukcesia prebieha pri rokovaní medzi živými osobami.

Ďalšími zásadami sú „**akrescencia**“ a „**dedičská reprezentácia**“. Zásada akrescencie spočíva v prirastaní uvoľnených dedičských podielov k podielom ďalších dedičov. Prichádza však do úvahy iba pri dedení zo zákona, konkrétne v druhej skupine. To znamená, že ak dedičstvo z určitého dôvodu nenadobudne napríklad manžel poručiteľa, časť pripadajúca na neho sa rozdelí medzi ďalších dedičov tejto skupiny. Táto zásada neprichádza do úvahy pri dedení zo závetu. Zásada dedičskej reprezentácie znamená, že ak dedičstvo opäť z určitého

dôvodu nenadobudne niektorý dedič povolaný zo zákona, zákon na ich miesto povolá jeho potomkov (v tretej skupine oprávnených dedičov zo zákona).

5. Predpoklady dedenia

Predpokladmi dedičského nástupníctva sú smrť fyzickej osoby (poručiťa), existencia pozostalosti (dedičstvo), právny dôvod dedenia (dedičský titul), existencia dediča a jeho spôsobilosti nadobudnúť dedičstvo a výslovne urobený prejav vôle, čiže právne relevantné správanie vo veci prijatia alebo odmietnutia dedičstva.

a) smrť fyzickej osoby

Smrť fyzickej osoby je udalosťou, resp. právnou skutočnosťou, na ktorú sa viaže vznik, zmena a zánik občianskoprávných vzťahov, ktorých sa táto osoba zúčastnila. Smrť, jej čas a príčina sa zisťuje lekárskou prehliadkou mŕtveho. Lekár po prehliadke mŕtveho vystaví list o prehliadke mŕtveho, na základe ktorého sa vykoná zápis do knihy úmrtí na príslušnom matričnom úrade.

Súd môže vyhlásiť určitú fyzickú osobu za mŕtvu - stane sa tak v súdnom konaní. Prvým prípadom je stav, keď smrť fyzickej osoby je zistená inými dôkaznými prostriedkami, tzn. nie prehliadkou mŕtveho tela a matričným dokladom (úmrtňom listom). Táto osoba je rozhodnutím súdu vyhlásená za mŕtvu, a to bez ďalšieho. Súdne rozhodnutie je náhradou úmrtňého listu, pretože súčasne je určený deň smrti fyzickej osoby. Druhým prípadom je situácia, keď je pravdepodobné, že fyzická osoba je nezvestná, a to s ohľadom na všetky okolnosti. Miestna príslušnosť súdu na konanie o vyhlásení nezvestnej osoby za mŕtvu, upravuje OSP v ust. § 88. Konanie je vedené súdom, ktorý bol naposledy v Slovenskej republike všeobecným súdom osoby, ktorá má byť vyhlásená za mŕtvu.

Ak súd dodatočne zistí, že osoba vyhlásená za mŕtvu žije alebo žila v deň, od ktorého doteraz neuplynula doba stanovená k vyhláseniu nezvestnej osoby za mŕtvu, reaguje zrušením rozhodnutia o vyhlásení za mŕtveho. Ak súd dodatočne zistí, že osoba vyhlásená za mŕtvu, zomrela v iný deň (alebo sa toho dňa nemohla dožiť), vydá uznesenie (na návrh účastníka, aj bez návrhu), v ktorom nesprávne údaje opraví. Toto uznesenie má spätné účinky, teda účinky "ex tunc".

b) existencia dedičstva

Samotná smrť fyzickej osoby nestačí na existenciu dedičského nástupníctva, pokiaľ nezostali po tejto osobe nejaké majetkové práva. Podstatou dedenia je teda skutočnosť, že dedič vstupuje do právneho postavenia poručiťa, ak zanechal majetok. Majetok ako predmet dedenia je súhrnom aktív a pasív, ktoré sa viažu k fyzickej osobe za jej života aj po smrti. V rámci dedenia preto dochádza nielen k prechodu majetku (aktív), ale každý dedič dedí aj pasíva. Súčasťou dedičstva sa tak stávajú rovnako dlhy poručiťa. Výnimkou sú iba dlhy, ktoré smrťou poručiťa zanikli (t.j. dlhy, ktorých splnenie malo väzbu iba na mŕtvu fyzickú osobu).

c) dedičský titul

Predpokladom dedičského nástupníctva je niektorý z dvoch právnych dôvodov dedenia, ktorými sú podľa súčasnej právnej úpravy závet a zákon. Ide o dedenie zo závetu alebo zo zákona. Prípustná je aj kumulácia oboch titulov. Každému z menovaných právnych titulov je venovaná samostatná časť.

d) dedičská spôsobilosť

Osoba, ktorá zomrela skôr ako poručiť, z logického dôvodu nemôže po ňom dediť. Dedičom sa môže stať len osoba, ktorá sa okamihu smrti poručiťa dožila. Výnimku predstavuje ust. § 7 ods. 1 OZ, ktoré pripúšťa dedičskú spôsobilosť (možnosť dediť) zatiaľ u nenarodeného dieťaťa (tzv. *nascitura*). U *nascitura* sa zo zákona konštruje spôsobilosť mať práva a povinnosti, ak sa narodí živé. Predpokladom dedenia *nascitura* teda je, že k počatiu došlo ešte pred poručiťovou smrťou, počaté dieťa sa narodí živé a že pochádza od zomretého poručiťa, resp. je jeho vnukom.

Na nadobudnutie dedičstva sa u fyzickej osoby nevyžaduje jej spôsobilosť na právne úkony, pretože k prechodu majetku na dedičov dochádza zo zákona (nevyžaduje sa tu žiadny právny úkon, avšak v dedičskom konaní sú samozrejme potrebné právne úkony, tu však koná zástupca osoby alebo opatrovník stanovený súdom). To znamená, že dedičom môže byť aj maloleté dieťa, osoba s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony alebo spôsobilosťou na právne úkony zbavená.

V postavení dediča môže byť aj právnická osoba (napr. obchodná spoločnosť). Dedičská spôsobilosť právnickej osoby je spojená so vznikom jej právnej subjektivity, a to dňom, ku ktorému bola zapísaná do obchodného registra (§ 62 OBZ). Právnická osoba môže

byť dedičom len zo závetu. Závet môže byť v jej prospech iba vtedy, keď už právnická osoba existuje. V opačnom prípade by závet nemal právnu silu.

Dedičom môže byť aj štát, ktorý je pre účely občianskoprávnych vzťahov považovaný za právnickú osobu.

Fyzická osoba s dedičským titulom, ktorá má v deň poručiteľovej smrti dedičskú spôsobilosť, napriek tomu môže byť nevhodná na nadobudnutie dedičstva. Hovoríme tu o negatívnom vymedzení dedičskej spôsobilosti, resp. **nespôsobilosti fyzickej osoby dedič'**. Ide o stav, kedy osoba povolaná k dedeniu, sa vlastným negatívnym konaním voči poručiteľovi a jeho blízkym, stala „nehodnou“ osobou pre dedenie. Do pozície nespôsobilého dediča sa môže dostať iba fyzická osoba. OZ uvádza taxatívny výpočet dôvodov, pre ktoré sa dedič môže stať nespôsobilým. Ide o:

- spáchanie úmyselného trestného činu dediča voči poručiteľovi, jeho manželovi, deťom alebo rodičom (k spáchaniu tohto trestného činu musí dôjsť skôr, než dôjde k smrti poručiteľa) alebo
- zavrhnutiehodné konanie dediča proti prejavu poručiteľovej poslednej vôle.

Dedičskej nespôsobilosti sa osoba zbaví jednostranným právnym úkonom zo strany poručiteľa, ktorým je odpustenie. V zákone nie je zakotvená žiadna predpísaná osobitná forma odpustenia.

6. Vydedenie a odmietnutie dedičstva

Vydedenie je inštitút v rámci dedičského práva, prostredníctvom ktorého sa môže dosiahnuť, aby určitá osoba bola zbavená (úplne alebo čiastočne) svojho subjektívneho dedičského práva. Právnym následkom teda môže byť obmedzenie dedičského nároku (povinného podielu) neopomenuteľného dediča, pričom podiel vydedeného dediča nadobúdajú rovnakým dielom jeho potomkovia, ak v listine o vydedení tiež nie sú vydedení, alebo môže ísť o úplné vylúčenie dediča z dedičskej spôsobilosti.

Poručiteľ môže vydediť len svojich potomkov, teda neopomenuteľných dedičov a len z určitých dôvodov. Podľa platnej právnej úpravy môže byť potomok vydedený, ak:

- a) v rozpore s dobrými mravmi neposkytol poručiteľovi potrebnú pomoc v chorobe, v starobe alebo v iných závažných prípadoch,

- b) poručiťa trvalo neprejavuje opravdivý záujem, ktorý by ako potomok mal prejavovať,
- c) bol odsúdený pre úmyselný trestný čin na trest odňatia slobody v trvaní najmenej jedného roka, alebo
- d) trvalo vedie neusporiadaný život.

Vznik konkrétneho dôvodu vydedenia je **materiálnou náležitosťou** vydedenia. Dôvod musí byť výslovne uvedený, samotná jeho existencia na vydedenie nestačí.

Formálnou náležitosťou vydedenia je vyhotovenie listiny o vydedení, ktorá musí obsahovať rovnaké náležitosti ako závet.

Dedič má právo na dedičstvo, ale nie povinnosť ho prijať. Nikoho nemožno nútiť, aby prijal niečo, o čo nemá záujem. Táto zásada je premietnutá do inštitútu **práva odmietnuť dedičstvo**, ktoré je upravené v ust. § 463 a nasl. OZ. Každý môže odmietnuť len taký podiel z dedičstva, ktorý mu ako oprávnenému patrí. Je vylúčené odmietnuť dedičstvo za iného, napr. za svojich potomkov.

Dedič môže odmietnuť dedičstvo bez udania dôvodu jednostranným právnym úkonom (vyhlásením) adresovaným súdu, resp. notárovi ako súdnemu komisárovi, ktorý dedičstvo prejednáva. Vyhlásenie sa musí urobiť písomne alebo ústne do jedného mesiaca odo dňa, keď bol dedič súdom alebo notárom upovedomený o práve odmietnuť dedičstvo. Platný právny poriadok vylučuje odmietnutie dedičstva s akýmikoľvek podmienkami alebo výhradami.

Dedičstvo možno odmietnuť len ako celok. Vyhlásenie, ktoré by obsahovalo odmietnutie dedičstva len sčasti, by nemalo zamýšľané právne účinky. Kto vyhlási, že odmieta dedičstvo, nemôže takto urobený prejav vôle vziať späť. Raz urobené odmietnutie dedičstva má účinky aj na prípadný novoobjavený majetok.

7. Nadobudnutie dedičstva

Ako už bolo spomenuté, dedičstvo sa nadobúda ku dňu smrti poručiťa. Jedným z predpokladov nadobudnutia dedičstva však je, že dedič prijme majetok (dedičstvo) po poručiťovi. Právo nadobudnúť dedičstvo sa musí potvrdiť rozhodnutím súdu o dedičstve alebo vydaním osvedčenia o dedičstve, ak je konanie vedené pred notárom ako súdnym komisárom. V prípade, že dedí len jeden dedič, potvrdí mu súd, že dedičstvo nadobudol. Ak je dedičov viac, vyporiadajú sa o dedičstve na súde medzi sebou dohodou. Súd túto dohodu

schváli, ak neodporuje zákonu alebo dobrým mravom. Ak nedôjde k dohode, súd potvrdí nadobudnutie dedičstva tým, ktorých dedičské právo bolo preukázané. Dedič nadobúda dedičstvo podľa podielu, ktorý mu prislúcha. Dedia sa aktíva (majetok, ktorý prináša zisk), ale aj pasíva (dlhy poručiteľa). Ak je pasív viac ako aktív, ide o predĺžené dedičstvo. Nadobudnutie dedičstva by malo byť na prospech dediča, nie na jeho ťarchu. Preto zákon zakotvil zásadu, že dedič zodpovedá za dlhy iba do výšky ceny nadobudnutého dedičstva. V prípade, že dedičov je viac, určuje sa miera ich zodpovednosti podľa pomeru toho, čo z dedičstva skutočne nadobudli, a to k celému dedičstvu. Mieru zodpovednosti každého z nich možno zistiť na základe vyporiadania dedičstva. Ak obdarovaný dedič z dedičstva nedostane nič, je úplne vylúčený zo zodpovednosti za poručiťove dlhy. Predmetom zodpovednosti dediča za poručiťove dlhy sú len povinnosti, ktoré vznikli do okamihu smrti poručiteľa a ktoré smrťou nezanikli. Podľa ust. § 471 ods. 1 OZ sa účastníci môžu dohodnúť o tom, že predĺžené dedičstvo sa prenechá veriteľom na úhradu dlhov.

8. Ochrana oprávneného dediča

Pri prejednávaní dedičstva sa môže stať, že sa koná bez dediča, ktorý je oprávnený dedič. V takto skončenom dedičskom konaní môže byť dedičstvo nadobudnuté osobou, ktorej dedičstvo nepatrí, alebo oprávnený dedič môže byť opomenutý z konania, pretože nebol súdu (notárovi) a osobám na konaní zúčastnených známy. Ak teda po právoplatnom skončení konania o dedičstve vyjde takáto skutočnosť najavo, oprávnený dedič sa môže domáhať svojich dedičských práv. Voči nepravému dedičovi sa môže domáhať vydania majetku alebo časti majetku, ktorý z dedičstva neoprávnene nadobudol.

Právnu istotu zvyšuje zakotvenie lehôt, do kedy je možné domáhať sa takto vydaného dedičstva. Oprávnený dedič môže uplatniť právo na vydanie dedičstva vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote, ktorá začína plynúť dňom, kedy rozhodnutie o dedičstve nadobudlo právoplatnosť (§ 105 OZ). Zákon na strane jednej chráni oprávneného dediča dostatočne dlhou dobou na uplatnenie svojho práva, avšak chráni aj tretie osoby, ktoré v dobromyseľnosti nadobudli z dedičstva vec od nepravého dediča, ktorému bolo dedičstvo potvrdené. Nadobudnuté dedičstvo od nepravého dediča predstavuje výnimku z rímskoprávnej zásady „*nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet*“, teda nikto nemôže previesť na iného viac práv ako sám má.

Oprávnený dedič môže svoje právo rovnako uplatňovať aj voči štátu, ktorý nadobudol dedičstvo ako odúmrt' (§ 462 OZ).

B Dedenie zo zákona

OZ zakotvuje iba dva dedičské tituly – zákon a závet, pričom výslovne ustanovuje, že uvedené dedičské tituly môžu existovať vedľa seba (t.j. je možná kumulácia obidvoch titulov). Dedenie zo zákona upravuje OZ v druhej hlave siedmej časti v ust. § 473 a nasl.

Zákonná dedičská postupnosť prichádza do úvahy vtedy, ak:

- a) poručiteľ pre prípad svojej smrti nezanechal nijaký závet,
- b) poručiteľ síce zostavil závet, ale tento neskôr platne zrušil,
- c) poručiteľ zostavil závet, ale nerozhodol v ňom o celom svojom majetku (§ 461 ods. 2 OZ),
- d) závet poručiteľa je z nejakého dôvodu v celom rozsahu alebo sčasti neplatný (§ 479 OZ),
- e) pôjde o prípad, kedy zákonný dedič dediť nebude, pretože:
  - odmietol dedičstvo (§ 463 ods. 1 OZ),
  - nedožije sa smrti poručiteľa (§ 7 ods. 2 OZ),
  - dedič zo závetu je nespôsobilý dediť (§ 469 OZ), alebo
  - po zriadení závetu bol poručiteľom vydedený (§ 469a OZ).

1. Dedičské skupiny

Pri dedení zo zákona majetok poručiteľa prechádza na zákonom určené osoby, ktoré sú rozdelené do štyroch dedičských skupín. Poradie skupín je záväzné a nepreskočiteľné. To znamená, že každá nasledujúca skupina je k predchádzajúcej vo vzťahu subsidiarity. Predpokladom dedenia zo zákona v jednotlivých dedičských skupinách je určitý, zákonom stanovený vzťah k poručiteľovi, ktorý musí existovať ku dňu smrti poručiteľa. Zaradenie osôb do jednotlivých skupín závisí od stupňa príbuzenského pomeru alebo iného zákonom kvalifikovaného vzťahu k poručiteľovi.

Prvá dedičská skupina

Zákonná úprava zakotvuje nielen okruh dedičov podľa jednotlivých skupín, ale aj veľkosť ich podielov. Predpokladom dedenia v tejto skupine je, aby mal poručiteľ aspoň jedného potomka. Ak nededí po ňom žiadny potomok, manžel dedí v druhej skupine.³ V prvej

---

³ LAZAR, J. a kol.: 2010. *Občianske právo hmotné*. 1. diel. Bratislava : IURA EDITION, 2010, s. 640.

dedičskej skupine dedia teda poručiťove deti a manžel rovným dielom. Deti poručiťa dedia vždy v prvej skupine a môžu v tejto skupine dediť aj samostatne. Za dieťa sa považuje aj *nasciturus*. Pre dedičské právo pozostalého manžela nie je podstatné, či s poručiťom žili spolu v jednej domácnosti, ale iba skutočnosť, že ku dňu smrti trvá platné manželstvo.

Druhá dedičská skupina

V druhej skupine dedia manžel, poručiťovi rodičia a tí, ktorí žili s poručiťom najmenej po dobu jedného roku pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiťa. Tieto osoby dedia rovnakým dielom, manžel však dostane vždy najmenej polovicu z dedičstva).

Tretia dedičská skupina

Do tretej skupiny sú zaradení súrodenci a tí, ktorí žili s poručiťom najmenej po dobu jedného roku pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiťa. Aj v tejto skupine sa uplatňuje zásada rovnakých podielov. Podľa § 475 ods. 2 OZ ak niektorý zo súrodencov poručiťa nededí, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým dielom jeho deti. Ide o tzv. druhý rad dedičov v rámci tejto skupiny.

Štvrtá dedičská skupina

Ako poslední dedia prarodičia poručiťa a ak nededí žiaden z nich, dedia ich deti. Taktiež každý z tejto skupiny dedí rovnakým dielom.

V súvislosti s veľkosťami podielov musíme spomenúť inštitút započítania darov, tzv. **kolácia**. Podľa ust. § 484 OZ pri dedení zo zákona sa dedičovi do jeho podielu započíta to, čo za života poručiťa od neho bezplatne dostal (pokiaľ sa nejedná o obvyklé darovania), ak ide o dediča uvedeného v ust. § 473 ods. 2, započíta sa aj to, čo dostal dedičov predok. Pri dedení zo závetu treba koláciu urobiť, ak na to dal poručiť príkaz alebo ak by bol oproti dedičovi uvedenému v ust. § 479 (maloletý a plnoletý potomok) neodôvodnene zvýhodnený.

Podľa Vojčika príkaz na započítanie môže dať poručiť priamo v závete alebo ho môže dať v inej osobitnej listine, ktorú napísal vlastnou rukou a vlastnoručne

podpísal. Z tohto prejavu vôle musí vyplývať, čo a komu treba v rámci dedičského konania započítať.⁴

2. Odúmrť

V praxi sa môže nastať situácia, že poručiteľ nemá žiadneho dediča. Pokiaľ poručiteľ nezanechal žiadneho dediča alebo zanechal dediča len k časti dedičstva, prípadne dedičstvo alebo jeho časť štátu ako odúmrť. Celé dedičstvo prípadne štátu, ak ho nenadobudne žiaden zákonný ani závetný dedič, teda nielen v prípade, že poručiteľ vôbec nemá žiadnych dedičov, alebo ak títo dediči z akýchkoľvek dôvodov nededia.

Štát nie je v prípade odúmrti dedičom a nemá možnosť dedičstvo odmietnuť. Taktiež nezodpovedá za dlhy z dedičstva celým svojim majetkom, ale len do výšky výťažku z predaja dedičstva.

C Dedenie zo závetu

Dedenie zo závetu je upravené v tretej hlave siedmej časti OZ v ust. § 476 a nasl.

Dedenie zo závetu je jeden zo spôsobov dedenia tak, aby poručiteľov majetok nadobudla osoba podľa jeho poslednej vôle. Poručiteľ môže v závete určiť nielen osobu, ale aj výšku podielu, ktorý sa má dostať do jej dispozície v prípade smrti poručiteľa. Platí pritom, že ak nenadobudne dedičstvo dedič zo závetu, nastupujú namiesto neho dedičia zo zákona. Ak sa nadobudne zo závetu len časť dedičstva, zvyšnú časť nadobúdajú dedičia zo zákona.

V prípade dedenia zo závetu je vylúčená zásada akrescencie (prirastania dedičských podielov).

1. Pojem závet

Závet (testament) môžeme definovať ako poslednú vôľu človeka vyjadrenú jednostranným právnym úkonom, ktorým poručiteľ osobne a v predpísanej forme urobí pre prípad svojej smrti dispozíciu so svojím majetkom s tým, že účinky takého úkonu nastanú až

---

⁴ VOJČÍK, P. a kol. 2008. *Občiansky zákonník. Stručný komentár*. Bratislava : IURA EDITION, 2008, s. 614.

po jeho smrti. Závet má význam najmä vtedy, ak poručiteľ nemá neopomenuteľných dedičov, alebo ak nemá žiadnych zákonných dedičov a nechce, aby jeho majetok pripadol štátu.

Namiesto pojmu závet sa v bežnej reči používa aj pojem testament alebo posledná vôľa. Tieto pojmy sú rovnaké a vnímajú sa ako synonymá.

Závet môže zriadiť plnoletá fyzická osoba, ktorá je v plnom rozsahu spôsobilá na právne úkony. Ak by chcela zriadiť závet fyzická osoba, ktorej bola spôsobilosť na právne úkony obmedzená, musí sa najprv preskúmať, či sa obmedzenie spôsobilosti na právne úkony vzťahuje aj na spôsobilosť zriadiť závet. Zriadiť závet môžu maloletí, ktorí dovŕšili 15. rok veku. Na jeho platnosť sa však vyžaduje forma notárskej zápisnice. Nie je možné zriadiť spoločný závet viacerými osobami.

2. Náležitosti závetu

Zriadenie závetu je prísne formálne. Keďže ide o (jednostranný) právny úkon, vzťahujú sa na neho ustanovenia § 8 a nasl., ust. § 34 a nasl. OZ upravujúce problematiku právnych úkonov. Okrem **náležitosti osoby poručiteľa** (jeho vek a spôsobilosť) musia byť naplnené **náležitosti vôle poručiteľa** (vôľa musí byť daná, slobodná a vážna) a **náležitosti prejavu vôle poručiteľa** (prejav vôle musí byť určitý a zrozumiteľný). Ďalej závet musí spĺňať aj **obsahové náležitosti**, t.j. musí byť určený dedič a majetok, ktorý je predmetom dedenia zo závetu. Z hľadiska **formálnej náležitosti** zákon predpisuje jeho písomnú formu a vyžaduje uvedenie dňa, mesiaca a roka, kedy bol podpísaný.

3. Formy závetu

Zákon rozoznáva viacero foriem závetu: holografný, alografný a závet vo forme notárskej zápisnice. Všetky tieto druhy závetov musia mať písomnú formu. V zásade sa poručiteľ môže sám rozhodnúť, v akej forme závet zriadi. Výnimku predstavujú nevidomé a nepočujúce osoby, a maloletí, ktorí dovŕšili 15. rok svojho veku.

a) holografný závet

Holografný závet je závet napísaný vlastnou rukou, teda je napísaný a podpísaný vlastnou rukou poručiteľa. Vlastnoručný podpis nemusí byť úradne overený. V závete musí byť uvedený deň, mesiac a rok, kedy bol podpísaný, inak je neplatný. Vlastnoručný závet

uzatvára podpis závetcu, za ktorým už nemôže nasledovať žiadny text. To, čo by nasledovalo už za podpisom závetcu, by bolo neplatné. Zákon nevyžaduje prítomnosť svedkov.

b) alografný závet

Ak poručiteľ závet vlastnou rukou nenapísal, musí ho vlastnou rukou podpísať a pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejaviť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet podpísať (§ 476b OZ). Aj tu musí byť uvedený dátum podpisu závetu.

Alografný závet pre osoby, ktoré nemôžu čítať alebo písať, sú nevidomé alebo nepočujúce, predstavuje prísnejšiu formu závetu. Prejav vôle týchto osôb musí byť urobený a zachytený na listine až pred troma súčasne prítomnými svedkami a listina musí byť pred nimi prečítaná a aj nimi podpísaná. Závetcu musí pred troma spôsobilými svedkami potvrdiť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. V závete musí byť ďalej uvedené, že závetcu nemôže čítať alebo písať, kto listinu napísal, kto nahlas prečítal a navyše akým spôsobom potvrdil poručiteľ, že listina obsahuje jeho vôľu.

c) závet zriadený vo forme notárskej zápisnice

Závet vo forme notárskej zápisnice sa vyžaduje v prípade, ak závetcom je maloletý, ktorý dovŕšil 15. rok svojho veku.

4. Zrušenie závetu

Ust. § 480 OZ stanovuje, že závet sa zrušuje:

- a) neskorším platným závetom, pokiaľ popri ňom nemôže obstať,
- b) odvolaním závetu; odvolanie musí mať formu, aká je potrebná pre závet,
- c) aj tým, že poručiteľ zničí listinu, na ktorej bol napísaný.

Ak bol závet zrušený neskorším závetom, neobnoví sa jeho účinnosť tým, že neskorší závet bol potom odvolaný alebo že bola zničená listina, na ktorej bol závet napísaný (R 30/1982).

Literatúra, z ktorej som čerpala:

- CIRÁK, J. a kol.: *Dedičské právo*. 1. vydanie. Ostrava : KEY Publishing s.r.o., 2010, 237 s. ISBN : 978-80-7418-056-9.
- LAZAR, J. a kol.: *Občianske právo hmotné*. 1. diel. Bratislava : IURA EDITION, 2010, 715 s. ISBN: 978-808078-346-4.
- VOJČÍK, P. a kol.: *Občiansky zákonník. Stručný komentár*. Bratislava : IURA EDITION, 2008, 1218 s. ISBN: 978-80-8078-183-5.

Spracoval: **Mgr. Lucia Pohančéniková**
Interný doktorand
Ústav súkromného práva
FP PEVŠ